

**Javaslat a fogyatékkal élő hallgatók tanulmányainak folytatásához szükséges
esélyegyenlőséget biztosító feltételekről szóló 29/2002. (V. 17.) OM rendelet gyakorlati
megvalósítására**

A rendelet értelmében a felsőoktatási intézményekben tanulmányokat folytató fogyatékos hallgatók - mind a felvételin, mind a tanulmányaik során - kérhetik az intézményvezető engedélyét - az enyhébb, vagy súlyosabb fogyatékoságukra való tekintettel a vizsgák alóli részleges, vagy teljes felmentésre, bizonyos tantárgy kiválthatóságára, valamint a vizsgákon alkalmazható /megengedő/ segítségnyújtásra.

Összeállításunkkal segíteni kívánjuk az intézmények tanulmányi osztályainak munkatársait és mindazon személyeket, akik a fogyatékkal élő hallgatókkal ügyintézés, vizsgák során kapcsolatba kerülhetnek.

1. Mozgáskorlátozott hallgatók

A mozgás korlátozott hallgatók segédeszköz (bot, járókeret, kerekesszék) használatával, vagy kísérő segítségével el tudnak jutni a felsőoktatási intézményekig. Akadálymentes környezet biztosítása mellett, lift igénybevételével képesek az intézményen belüli helyváltoztatásra, a képesítési követelmények teljesítésére. Kivételt képeznek a gyakorlati követelmények, ahol a hallgató fogyatékoságának mértéke határozza meg a gyakorlat teljesítése alóli részleges, vagy teljes felmentését, esetleg más tantárggyal történő kiváltását. Ennek eldöntése az intézmény feladata.

A vizsgákon alkalmazható segítségnyújtási lehetőségek

- Az írásbeli vizsga szóbelivel is helyettesíthető (azoknál a felső végtag sérült hallgatóknál, akik sérülésük miatt képtelenek az írásra)
- A hallgató mentesíthető a geometriai, szerkesztési feladatok alól, amennyiben sérülése miatt nem tudja a szükséges eszközöket – körzőt, vonalzót – használni
- Súlyos artikulációs zavar esetén logopédus szakember segítségét lehet kérni, amennyiben erre nincs lehetőség, mérlegelendő a szóbeli beszámoltatás írásbelire váltsa.
- Súlyos inkontinencia esetén a vizsgákon megengedett a szünetek beiktatása (a felvételi vizsgán is)
- Írásbeli feladatokhoz szükséges a speciális eszközök biztosítása (speciális füzetek, írógép, számítógép, diktafon, valamint speciális segédeszközökhasználat)
- Kerekesszékekkel és segédeszközökkel is megközelíthető, dönthető, állítható asztallap biztosítása (csúszásgátló felülettel)

2. Hallássérült hallgatók (siketek és nagyothallók)

A súlyosan halláskárosult hallgatók a "siketek" általában nem képesek a nyelvi kommunikációra (artikulátlan a hangképzésük), számukra a választott szak-szakupár képesítési követelményeinek teljesítése igen nehéz feladat. Nem hallják az előadó által elmondottakat, jeltolmács segítségével, ennek hiányában hallgató társaik, valamint családjuk segítségével szorulnak. A könyvekre, jegyzetekre szorítkozva, tudnak felkészülni a vizsgákra.

Azok a hallgatók, akiknek enyhébb a halláskárosodásuk, "nagyothallók", fogyatékoságuk mellett is képesek az érthető beszéd megtanulására, a kommunikációra, és a választott szak-szakupár képesítési követelményeinek teljesítésére.

Az idegen nyelvtanulás és a nyelvvizsga-kötelezettség alóli mentességet az intézmény, csak annak a súlyosan hallássérült (siket) hallgatónak adhat, aki megelőző tanulmányai során is mentességet kapott, illetve fogyatékosága miatt nem képes az idegen nyelv elsajátítására.

Intézményi döntés függvénye, hogy kötelezik-e a hallgatót a nyelvvizsga alóli felmentés mellett, annak más tárggyal történő kiváltására.

Abban az esetben, ha a hallgató tanult idegen nyelvet, de az idegen nyelvi kommunikációja nem felel meg az elvárásoknak (esetleg érthetetlen a kiejtése), legyen lehetősége csak írásbeli vizsgát tenni.

Az informatikai szakos hallgatóknak viszont ismerniük kell a számítógép angol nyelvezetét.

A vizsgákon alkalmazható segítségnyújtási lehetőségek

- A hallássérült hallgatók írásban történő vizsgáztatása
- A hallgató kérésére engedélyezhető a szóbeli vizsgáztatás.
- Artikulációs nehézség esetén a vizsgáló hallgatót segítheti logopédus szakember, aki "tolmács-ként" működik közre.
- Az érthetőség és a megértés szempontjából a feltett kérdéseket, utasításokat egyidejűleg szóban és írásban is meg kell jeleníteni.
- Minden beszámoltatás alkalmával szükséges a segédeszközök (értelmező szótár, kalkulátor), a vizuális szemléltetés, valamint a szükséges többlet idő biztosítása.
- Szükség esetén jeltolmács kirendelése.

3. Látássérült hallgatók (vakok, gyengénlátók)

A "fehérbotos", súlyosan látássérült "vak" hallgatók biztonságos J₀özlekedéséhez, a felsőoktatási intézménybe történő bejáráshoz általában szükségük van segítőkre. E betegség csoportba tartozó fogyatékosok, csak hallás útján, illetve speciális (Braille) gép segítségével képesek a választott szakterületük elméleti képesítési követelményeinek teljesítésére.

Kivételt képeznek a gyakorlati követelmények, amelyek teljesítése alól súlyos fogyatékosága miatt mentesül, illetve intézményi döntés alapján más választott tantárgy elméleti képesítési követelményeinek teljesítésével kiválthat. Nem kötelezhető írásbeli feladatokra, pl. műszaki rajzok elkészítésére, és nem kérhető számon az átalakítás nélküli számítógép használat sem.

A kevésbé károsodottak csoportjába tartoznak a "**gyengénlátók**", akik hallás útján, magas dioptriás szemüveg viselése mellett képesek a választott szakterületük képesítési követelményeinek teljesítésére. Kivételt képezhetnek bizonyos gyakorlati követelmények, pl. mezőgazdasági, vagy más gép vezetése, illetve műszerekkel, elektromos gépekkel végzett kísérletek. A balesetveszélyeikerülése végett teljes, vagy részleges felmentés ajánlott. A döntést - a fogyatékoság mértékének ismeretében - az intézmény hozza meg.

A vizsgákon alkalmazható segítségnyújtási lehetőségek

- A látássérült hallgatók szóbeli vizsga lehetőségének biztosítása
- A megfelelő speciális gép mindenkori használata
- A nehézséget okozó tantárgy helyett egy másik tantárgy választhatósága
- Szükséges a hosszabb felkészülési idő biztosítása
- A hallgató felmentése a geometriai, szerkesztési feladatok alól, de szóban a szabályok ismerete megkövetelhető
- A kérdések, tételek, hangkazettán, lemezen, pontírásban, vagy nagyításban történő hozzáférhetőségének biztosítása.
- A hallgató tanulmányai során használt segédeszközök (pontírógép, számítógép Braille-kijelzővel, vagy beszélőegységgel, beszélő zsebszámológép, latin betűs írógép, hangkazetta, pontírásban vagy lemezen lévő szöveggyűjtemények, értelmező kéziszótár, nyelvi szótár, domború atlasz, olvasó-televízió, távcsőszemüveg, különböző lupék, nagyítók, speciális füzetek.
- Speciális lap és könyvtartók biztosítása.
- Megfelelő világítás biztosítása.

4. Beszéd fogyatékos hallgatók (diszlexiás, diszgráfiás, diszkalkuliás fiatalok)

Azoknak a hallgatóknak, akik tanulmányi idejük alatt az Országos Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Fejlesztő Központ megfelelően diagnosztizálta beszéd- és nyelvi akadályoztatásukat, a felsőoktatási intézmény vezetője megadhatja az alábbi lehetőségeket.

Súlyosan dadogók esetében

- A hallgató a szóbeli vizsgáztatás helyett írásos anyagot készíthet valamennyi tantárgyból. Amennyiben a hallgató a szóbeli lehetőséget választja, biztosítani kell számára a többlet időt. (Szükség esetén beszéd lassító készülék használata megengedett).
- A hallgató minősítésekor a vizsgáztató alkalmazza az elfogadó-megértő értékelést (figyelembe véve a hallgató egyéni beszédállapotát).

Diszlexia - diszgráfia tüneteivel küzdők esetében

- A hallgató írásbeli beszámolóját kiválthatja szóbeli felelettel, az idegen nyelv esetén pedig az írásbeli tételt egy plusz szóbeli tétellel.
- Az írásbeli beszámoló elkészítésénél a hallgató tételét számítógépre viheti, ezáltal lehetősége nyílik a helyesírási javítóprogram használatára.
- A különböző tantárgyak szöveges feladatainak megoldására a hallgató többlet időt kaphat.
- Használható segédeszközök: írógép, számítógép, helyesírási szótár, értelmező szótár, szinoníma szótár.

Diszkalkulia tüneteivel küzdők esetében

- Az írásbeli feladatok (főleg számításos feladatmegoldások) szóbeli levezetése engedélyezhető.
- Beszámolótáskor engedélyezhető mindazon segédeszközök használata, amelyekkel a hallgató a tanulmányai során eddig is dolgozott (táblázatok, számológép, konfiguráció, mechanikus és manipulatív eszközök).

A fentiek megfelelő alapot adnak a felsőoktatási intézmények részére a koordinátori feladatok kimunkálására, helyi szabályozására, valamint a fogyatékos hallgatók tanulmányainak segítségét szolgáló normatíva felhasználására.

A fogyatékos hallgatók számára kedvező lehet a kredit-rendszerre való áttérés is. Módot ad bizonyos - a fogyatékoság miatt nem teljesíthető - tanegységek kiváltására.